

Vienam no svarīgākajiem ikdienas, kā arī krīzes produktiem – maizei, jābūt pieejamam visiem sabiedrības pilsoņiem.

***Latvijas Maiznieku biedrība (LMB) aicina samazināt PVN maizei* - Informācija plašsaziņas līdzekļiem 2022. gada 18. janvāris**

Latvijas Maiznieku biedrība aicina valdību un likumdevējus nekavējoties rīkoties, lai samazinātu strauji pieaugošo enerģijas cenu pieauguma ietekmi uz pārtikas produktu ražošanas izmaksu sadārdzinājumu un attiecīgi galaproduktu cenu veikalos. Krīzes apstākļos, jo īpaši ārkārtas situācijā, ir jādara viss nepieciešamais, lai iedzīvotāji varētu atļauties iegādāties pārtiku, lai būtu nodrošinātas pamatvajadzības. Tikpat svarīgi ir saglabāt darbavietas un vietējo ražošanas uzņēmumu jaudu, jo īpaši valstij stratēģiski svarīgajā pārtikas ražošanas nozarē.

Pēdējo mēnešu straujais cenu kāpums par elektroenerģiju, gāzi un degvielu jau ir radījis vērā ņemamu ražošanas un piegādes izmaksu palielinājumu. Nav pārlicības, ka ražotāji spēs turpmāk segt arvien pieaugošās izmaksas bez ievērojamiem zaudējumiem, un tad vienīgā iespēja ir celt maizes cenas, kam savukārt šajā situācijā noteikti nav gatavi patērētāji. Sabiedrībā pieaugošais nabadzības risks, uzņēmumu ražošanas apjomu samazināšana vai pat slēgšana var radīt neatgriezeniskas sekas tautsaimniecībai un tas noteikti nevarētu būt valsts interesēs. Šobrīd vēl ir iespēja rast risinājumus, kas būtu atbalsts visiem – gan iedzīvotājiem, gan ražotājiem. Viens no šādiem efektīviem instrumentiem, kas ir valdības un likumdevēju rokās, ir PVN samazināšana vai pat atcelšana pārtikai, ko izmanto daudzas Eiropas valstis*. Daudzviet jau līdz šim bija samazinātais PVN pārtikai, bet šobrīd vairākas valstis, piemēram Polija, Vācija, plāno vēl vairāk samazināt PVN - vismaz uz laiku, lai palīdzētu saviem iedzīvotājiem veiksmīgāk pārvarēt krīzi, kamēr rastu jaunus risinājumus. Piemēram, Francijā pat mēģina noteikt maksimālo cenu maizei.

LMB un SIA "Dona" valdes priekšsēdētāja Kārļa Zemeša viedoklis: "Mūsaprāt, ir jādod iespēja cilvēkiem no ģimenes budžeta pēc iespējas samazināt izmaksas pamatpakalpojumiem un pamatproduktiem. Pieļaujam, ka finansiālā situācija mājsaimniecībās ļoti drīz būs kritiska – mēs vēl nezinām, vai šoziem cilvēki spēs samaksāt par mājokli, par elektrību, gāzi un apkuri. Un vai pēc rēķinu apmaksas viņiem paliks pāri līdzekļi maizītei? Arī uzņēmumiem palielinās produktu ražošanas izmaksas un diezgan grūti paredzēt, kas vēl notiks līdz gada beigām."

"Maize ir pamatprodukts, kas ir katrā mājā, katrā ģimenē, katrā ēdienreizē kā stabila vērtība. Maize sniedz sāta sajūtu un nodrošina ar ikdienā nepieciešamajām uzturvielām. Tas ir pamatēdiens. Ja cena pieaugs tikpat strauji kā tās ražošanas izmaksas, vai maize nekļūs par luksusu preci? Vai mūsu valsts var to atļauties?" komentē LMB izpilddirektore Gunta Duka.

SIA "Lāči" saimnieka, maiznieka amata meistara Normunda Skauģa teiktajā izskan bažas par sabiedrības pamatvērtībām: "Ja cilvēks nebūs pilnvērtīgi paēdis – kā var cerēt, ka viņš būs vesels un spēs strādāt vai mācīties? Jo īpaši svarīgi tas šobrīd, kad ikvienam pastāv risks ilgstošai saslimšanai. Maize nav un nedrīkst kļūt par luksusu preci, kas pieejama vien turīgākajai iedzīvotāju daļai. Maize ir sārtīgs un veselīgs produkts, kas nepieciešams ikdienā ikvienam – jo tās sastāvā esošās vērtīgās uzturvielas svarīgi saņem visām vecuma grupām. Tas palīdz uzturēt spēku, enerģiju un spēju pretoties saslimšanām."

Lai garantētu godprātīgu PVN piemērošanu, iespējams noslēgt memorandu – vienošanos ar tirdzniecības tīkliem un veikaliem. Tāpat arī, lai izvairītos no domstarpībām, iespējams definēt tās produktu kategorijas, uz kurām samazinātais PVN ir attiecināms.

Samazinātās 5% pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likmes ieviešana maizes produktiem samazinātu tiem cenu vismaz par 15 % un sagaidāms, ka palielinātu to noietu.

Kādi būtu ieguvumi no samazinātas PVN likmes maizei un maizes produktiem:

- PVN likmes samazināšana ļautu nodrošināt visiem iedzīvotājiem zemākus tēriņus par iztikas pamatproduktiem, jo īpaši liels atbalsts tas būtu mazāk aizsargātajai sabiedrības daļai.
- mazāka PVN likme vismaz daļēji kompensētu strauji pieaugušās ražošanas un izejvielu izmaksas.
- tas būtu atbalsts vietējiem ražotājiem un lauksaimniekiem, kuri konkurē ar citu valstu piegādātājiem, kuriem šobrīd ir izdevīgāki nosacījumi un zemākas ražošanas izmaksas.
- tā būtu iespēja ražotājiem saglabāt darbavietas, jo ražošanas izmaksu pieauguma dēļ var nākties samazināt darbinieku skaitu, kā arī samazināt ražošanas jaudas.
- PVN likmes samazināšana ļautu izdzīvot uzņēmumiem tādā valstij stratēģiski svarīgā nozarē kā maizes ražošana. Šādi būtu iespējams iedzīvotājiem lokāli nodrošināt krīzes apstākļos nepieciešamo uztura pamatu – padarot to mazāk atkarīgu no starptautiskajiem procesiem, t.sk. loģistiku, izejvielu izmaksu pieauguma un piegādes ierobežojumiem utml.

*Nodokļu sloga samazināšanu pirmās nepieciešamības precēm sabiedrībā visvairāk izjūt iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, tādēļ samazināts PVN pārtikas precēm lielākajā daļā Eiropas valstu - no 0-14%. Augstāks PVN ir tikai Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Bulgārijā un Dānijā. Diskusijas par PVN samazināšanu pārtikai jau turpinās vairākus gadus, iniciatīvas par PVN samazināšanu pārtikai iesniegušas gan ražotāju apvienības, gan tirgotāji, apņēmoties būt godīgiem PVN maksātājiem. Iniciatīvas tika aktīvi atbalstītas arī iedzīvotāju vidū pat tad kad krīzes vēl nebija, tomēr tikai vienreiz panākta sapratne no likumdevēju un valdības puses – ieviešot samazinājumu PVN vietējas izcelsmes dārzeņiem. 2018.gadā Latvija samazināja PVN likmi Latvijai raksturīgiem augļiem un dārzeņiem uz trīs gadu periodu. LLU zinātnieki savā pētījumā pārliecinājās, ka šāds lēmums samazinājis minēto produktu cenas veikalos par 11,7%.

Sagatavoja:
Gunta Duka
LMB izpilddirektore
26191106